

Thomas Korsfeldt leder ny utredning om vattenkraft

Thomas Korsfeldt, tidigare generaldirektör vid Energimyndigheten, ska leda en vattenkraftsutredning åt Svensk Energi. Målsättningen är att i nära dialog med olika intressen ta fram ett aktuellt faktamaterial och föreslå hur svensk vattenkraft kan bidra till framtidens hållbara energisystem.

THOMAS KORSELDT har tidigare varit generaldirektör för Energimyndigheten. Mellan åren 1991–1994, när centern satt i regeringen, var han statssekreterare och chef för centergruppens samordningskansli. Thomas Korsfeldt har med andra ord erfarenhet av övergripande energifrågor. Om uppdraget säger han:

– Vattenkraft är ett förnybart energislag som under lång tid haft en stor betydelse för vårt lands elförsörjning och därmed möjligheterna att bo och arbeta i hela Sverige. Jag är övertygad om att vattenkraften är en avgörande förutsättning för om vi ska kunna få ett långsiktigt hållbart energisystem med en elproduktion baserad på en ökande andel förnybar energi.

Många intressenter

– Det är därför en stimulerande utmaning att försöka hitta lösningar som tillgodoser såväl olika nationella, regionala som lokala intressen. Och som dessutom möjliggör att vattenkraftproduktionen kan bibehållas och utvecklas på ett miljövänligt sätt, fortsätter Thomas Korsfeldt.

Vattenkraften berör många människor och många näringar, alltifrån renskötsel i norr till ålfiskeri i söder. Just fiskeriet har länge varit ett område där elbranschen bedrivit forskning och gjort åtgärder för att minska påverkan från vattenkraften. Mot dessa mycket konkreta intressen står den globala frågan om växthusutsläpp, där vattenkraften med sina egenskaper har en mycket viktig roll.

Ansvar för framtiden

Utredningen inleds i vinter enligt mönster från statens offentliga utredningar.

Kjell Jansson, Svensk Energis vd, är glad att Thomas Korsfeldt åtar sig uppdraget:

– Vi måste få en aktiv diskussion kring hur svensk vattenkraft kan utvecklas. Vårt elsystem är till 98 procent fritt från växthusgasutsläpp, och är därför ur klimataspekten ett internationellt föredöme. Vi har ett ansvar både mot omvärlden och mot kommande generationer att på bästa sätt utnyttja den resurs som vi har i våra vattendrag.

Thomas Korsfeldt återkommer till energivärlden. Den före detta generaldirektören för Energimyndigheten och statssekreteraren (c) ser fram emot att utreda vattenkraften. Foto: Anette Andersson

Kjell Jansson påminner om att nordisk vattenkraft är en reglerresurs för hela Europa. Han avslutar:

– I ett Europa som fortfarande domineras av kol som energikälla är det extra viktigt att diskutera hur vi på bästa sätt utnyttjar våra resurser, med klimatarbetet som den viktigaste frågan.

KALLE LINDHOLM

Kalle.lindholm@svenskenergi.se

LEIF KAN VATTENKRAFT

På en privat hemsida www.kuhlins.com har 32-åriga Leif Kuhlin från Filipstad byggt upp en faktabank om vattenkraft utan dess like, till exempel en interaktiv karta med Sveriges vattenkraftverk.

Hållå, Leif, varför detta intresse?

– Jag är intresserad av el och industri och det fanns ingen övergripande sida med vattenkraftverk. Vattenkraften är Sveriges största naturliga energitillgång, och ett arv från mitten av 1900-talet då vattenkraften stod i centrum för all energiproduktion. Jag är fascinerad av det arbete som våra föräldrar har lagt ner. Samtidigt är det intressant att se olika arkitekters verk. Många kraftverk är rent arkitektmässigt stiliga.

Vad väntar du dig av en vattenkraftsutredning?

– Det är bra med en utredning. Det finns en större potential att satsa mer miljövänligt. Det är mycket tal om vindkraft idag, vattenkraften glöms ofta bort. Det finns möjlighet att bygga mer där det redan är utbyggt.

Unik sammankomst om svensk kärnkraft ETT AVGÖRANDE ALLT NÄRMARE

Nu kan det bli fritt fram för nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Detta om regeringens proposition antas i vårriksdagen. Enligt lagförslaget ska det inte vara tillåtet att bygga fler reaktorer än de tio som redan finns, men de som byggs som ersättning kan bli mycket större än de reaktorer som finns idag.

NU FÖRBEREDER SIG INDUSTRIEN, såväl kraftindustrin som basindustrin, för att bygga ny kärnkraft i Sverige. Efter decennier av energipolitiska lösningar och oenighet kom det borgerliga blocket (läs regeringen) våren 2009 överens om att se över lagstiftningen på området för att nya reaktorer ska kunna ersätta dem som snart faller för åldersstrecket.

Men vem ska bygga, vad kostar det och hur ska tillståndsprocessen se ut med mera? Dessa både något ovana och angelägna frågor sökte nyligen sitt svar på en Eforsk-konferens med temat "Ersätta och bygga nya reaktorer". Den smått historiska sammankomsten samlade ett stort antal deltagare i det gamla danspalatset Nalen i Stockholm. Många av deltagarna var så unga att de inte ens

var födda när kärnkraftsomröstningen hölls för snart 30 år sedan.

Kontrollerat generationsskifte

Inledningsvis redogjorde regeringens utredare Ingvar Persson, före detta vd för Kärnkraftsinspektionen, för lagförslaget, som vilar på ett antal regeringsdirektiv. Ett av dem har rubriken "Ny lagstiftning för kontrollerade generationsskiften i det svenska kärnkraftsbeståndet".

– Direktivet är exakt formulerat, konstaterade Ingvar Persson.

Konkret innebär det bland annat att de nya kärnkraftsreaktorerna endast får uppföras på någon av de platser där dagens reaktorer i drift finns, och att de bara kan ersätta en befintlig men permanent avstängd reaktor. Barsebäck kan alltså inte få nya reaktorer. De kan heller

inte uppföras fler än de tio reaktorer som finns idag. Däremot kan de få höjd effekt, vilket i praktiken betyder mer kärnkraftsel. Ett faktum som föranledde Svenska kraftnäts tekniske direktör Sture Larsson att påtala behovet av förstärkta elnät.

I direktivet till ny lag fastställs även att nya kärnkraftsreaktorer "måste gå att förena med en fortsatt utveckling av förnybar elproduktion". Mot bakgrund av bland annat detta ska regeringen kunna neka tillstånd att få uppföra en ny reaktor. Det kan vara denna skrivning som fått Centerpartiet att acceptera uppgörelsen om kärnkraften med de övriga allianspartierna.

Stopp vid maktskifte?

Skrivningen öppnar förstås också upp för ett nej till ny kärnkraft vid ett maktskifte i Sverige och därmed en osäkerhet om hur solid och långsiktig uppgörelsen i praktiken är. Nu börjar i alla fall aktörerna studera möjligheten att bygga nya reaktorer. Den som kan stå först på tur att ersättas är första reaktorn i Oskarshamn, som togs i drift år 1972 och som beräknas falla för åldersstrecket omkring år 2025.

En ansevärd del av besökarna på Elforsks kärnkraftskonferens var så unga att de inte kan ha deltagit eller ens varit födda när kärnkraftsomröstningen hölls för snart 30 år sedan.

Hans Blix (närmast kameran) och resten av panelen tror att kärnkraften går en ljus tid till mötes.

– Men det finns inga konkreta planer att ersätta O1:an med en O4, upplyste ägarrepresentanten Lennart Fredenberg från E.ON Sverige.

Innan en sådan plan kan sättas i verket krävs ingående analyser, inte minst av de ekonomiska förutsättningarna. Det är heller inte troligt, menar flera bedömare, att bolagen vill bygga ut kärnkraften i första hand så länge dagens stödsystem för förnybar el – som vindkraft och biobränsleeldad kraftvärme – finns kvar i nuvarande omfattning. Dessutom är det politiska läget trots kärnkraftsuppgörelsen, som ju inte är blocköverskridande, fortfarande osäkert.

Finland bygger och planerar

Åtminstone om man jämför med grannlandet Finland där E.ON i samarbete med andra energibolag och industri (däribland svenska Boliden) via bolaget FennoVoima vill uppföra ett nytt kärnkraftverk i närheten av Vasa. Ett liknande samarbete skissas för övrigt Vattenfall och den svenska basindustrin på. Sedan tidigare pågår byggandet av den nya reaktorn i Olkiluoto, och det planeras även för ytterligare en reaktor i Lovisa, strax öster om Helsingfors.

Men även om de svenska villkoren inte är lika goda som de finska finns det anledning för aktörerna att förbereda sig för ny kärnkraft. Och det gäller inte bara kraftbolagen, även berörda myndigheter måste ställa om inför en möjlig nybyggnation. Dit hör Strålsäkerhetsmyndig-

heten vars stabschef Fredrik Hassel redogjorde för de krav som en nytabletering av kärnkraft ställer.

Det handlar bland annat om att redovisa hur en tillståndsprocess kan se ut. Enligt det uppdrag som Strålsäkerhetsmyndigheten redan fått ska en redovisning omfatta en bedömning av vilka underlag som behövs för tillståndsgivning och dess eventuella olika steg.

Personal och pengar

– De nya, tillkommande uppgifterna kräver också resursförstärkningar inte minst på personalsidan. Dessa kan bli svåra att uppbringa med tanke på den våg av ny kärnkraft som planeras runt om i världen, underströk Fredrik Hassel

Vem ska låna ut de enorma summor som byggandet av en ny reaktor kräver? Den nya reaktorn i Olkiluoto kostar cirka 30 miljarder kronor. Så stora pengar kan vara svåra att uppbringa på låne-marknaden, i synnerhet då finanskrisen kraftigt ökat riskpremierna. Det kunde bankmännen Per Jäderberg och Holger Schauman från Handelsbanken intyga.

Det handlar visserligen inte om att söka finansiering för hela investeringskostnaden. Självfinansieringsgraden för den här typen av omfattande projekt är i regel stor, för till exempel Olkiluoto uppgår den enligt uppgift till 25 procent. Det vore inte möjligt att täcka hela investeringen med lån. Det skulle ingen finansär ställa upp på, sa Holger Schaman, som konstaterade att det trots

finanskrisen går att uppbringa så kallade långa pengar för att finansiera ett kärnkraftsbygge.

– Men länen sträcker sig inte längre än 15–20 år framåt i tiden, så en förutsättning är också refinansieringslösningar, upplyste Holger Schauman.

Ny reaktor år 2020

Elforsks kärnkraftskonferens avslutades med en paneldiskussion mellan publiken och representanter för E.ON, Fortum och Vattenfall samt Oskarshamns kommunordförande Peter Wretlund och Hans Blix (den sistnämnde fram till år 1997 ordförande i IAEA – International Atomic Energy Agency – och därefter bland annat vapeninspektör i Irak med mera). Någon hetsig debatt blev det inte, panelens herrar och en dam (Vattenfalls Eva Halldén) var alla överens om att kärnkraften går en ljus tid till mötes.

Det är många skäl som talar för det: miljön, klimatet, försörjningstryggheten med mera, menade de alla och även publiken tycktes instämma i slutsatserna. Men på frågan när vi får en ny reaktor i Sverige ville ingen uttala sig tvärsäkert. Pressad av moderatorn blev svaret ändå år 2020 från E.ON:s Lennart Fredenberg och Hans Blix.

LARS MAGNELL

lars.magnell@krem.se

Tredubblade lånegarantier ska ge nya reaktorer i USA

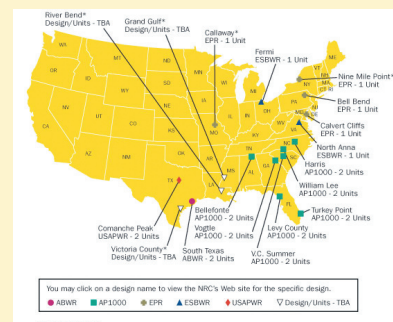
Energidepartementet i USA, Department of Energy (DOE), är beredda att ställa upp med närmare 55 miljarder dollar i lånegarantier åt företag som vill bygga nya kärnkraftsreaktorer. Det är en tredubbling av nuvarande garanti.

Dessa nyheter kom bara några dagar efter att president Barack Obama i sitt offentliga tal (State of the Union Address) sa att USA behöver bygga en ny generation av säker och ren kärnkraft.

Den utökade garantin kan enligt energisekreterare Steven Chu ge stöd åt sju till tio nya reaktorer i USA. Kartan intill visar att det finns betydligt fler reaktorer planerade i USA.

KALLE LINDHOLM

Kalle.lindholm@svenskenergi.se

Nya planerade reaktorer i USA, se: <http://www.nrc.gov/reactors/new-reactors/col/new-reactor-map.html>

Mats Qviberg om handeln på elbörsen: "SENSATIONELLT FRAMGÅNGSRIK"

– För att vara en så ung vara som el är handeln på elbörsen sensationellt framgångsrik. Den svenske finansmannen Mats Qviberg var väldigt tydlig på Svensk Energis Energilunch i slutet av januari, på temat "elmarknad i kris".

MATS QVIBERG från Investment Öresund AB, inledde i högt tempo om principen med marknadsplatser, som egentligen är det enda möjliga enligt honom. Det dräller av fördomar menar han, men helt oskyldiga är inte marknaderna. De höga priserna på elbörsen nyligen var dock inget anmärkningsvärt:

– Det är nyttigt att förstå vad som händer vid kallt väder, att det gäller att hålla igen när det blir dyrt. Signalerna är tydliga – var sparsamma, sa Mats Qviberg och kritiserade i nästa vända elmarknaden för att vara "väldigt mycket oligopol".

Höga bonusar hör inte hemma i banker och allmännyttiga företag som elföretagen. När det gäller insynen i marknaden hyllade Qviberg dramatiken i den amerikanska modellen där folk "hämtas med handfångsel". Han menar också att internet bidragit väldigt mycket till ökad synlighet på marknaderna.

Speciell också som råvarubörs

– Elmarknaden är även mycket speciell som råvarubörs. De tvåra kast som kan uppstå på efterfrågesidan när temperaturen på bara några timmar kan röra sig 30 grader är unika. Det är jättenyttigt för

Finansmannen Mats Qviberg gav såväl kängor som beröm åt elbranschen och bors-handeln med el.

folk att inse detta. Politiker som kritiserar marknaden för detta gör det för att "de vill vinna val", sa Mats Qviberg.

KALLE LINDHOLM
Kalle.lindholm@svenskenergi.se

MEDIAS ROLL

DEN KÖLDKNÄPP som drabbade Sverige under slutet av år 2009 och början av 2010 fick till följd att priserna på den nordiska elbörsen under några timmar steg kraftigt. Den 17 december var priset uppe i 14 kronor per kWh under två timmar och den 8 januari var det 10 kronor per kWh under tre timmar.

Ingen kan ha undgått tidningsrubrikerna och den debatt som förts i media. Eller, debatt vill jag inte kalla det. En debatt förutsätter att minst två parter deltar. Här haltar det, åtminstone i skrivna media. Många är de artiklar och krönikor som bygger på enskilda människors känslorargument, kryddade med intresseväckande skrivningar som "manipulering", "Kalle Anka-börs" och så vidare.

Det är naturligtvis det som i ett kortsiktigt perspektiv – i inledningen av en mediastorm – är det som lockar läsaren. Men när Kalle Ankor och annat lagt sig borde den intres-

serade ändå fråga sig varför ingen försvarar elmarknaden och handeln på börsen.

Svaret är att elbranschen i de stora tidningarna försökt få in faktabaserade förklaringar till hur handeln med el fungerar. I enbart ett fall har det lyckats, i övriga inte. Detta trots löften om publicering i något fall.

Att inte låta läsarna få den "andra sidans" argument och förklaringar är ett medvetet val som tidningarna gör. I mina ögon ett oansvarigt sätt att hantera debatten på. Det är också att underskatta den egna läsekretsen, som är nyfiken och vill lära sig, vad de än tycker i frågan.

Hur vet jag det? Efter alla skrivelser, och framför allt efter TV:s program "Debatt", har människor ringt och sagt vad det tycker i frågan. De har nästan alltid varit negativa till elmarknaden av just känslobaserade skäl och vill uttrycka frustration. Efter en studs diskuterande och förklarande har de sansat sig och visat mer balanserat intresse för frågan, så pass mycket i något fall att en delegation med grannar från ett område bjudits in till diskussion hos oss på Svensk Energi.

Det tycker jag är bevis nog på att människor vill veta mer än kopplingen mellan Kalle Anka och elmarknaden.

Kalle Lindholm
Redaktör